

İÇİNDEKİLER

YAZARIN ÖZGEÇMİŞİ.....	7
ÖNSÖZ.....	13
İÇİNDEKİLER.....	15
KISALTMALAR.....	27
I. HUKUK KAVRAMI VE TEMEL İLKELERİ	29
A. Hukuk Kavramı.....	29
B. Hukukun Temel İlkeleri.....	29
1. Bizzat İhkak-ı Hak Yasağı	29
2. Kanun Önünde Eşitlik İlkesi	30
3. Kanunları Bilmemek Mazeret Sayılmaz İlkesi.....	30
4. Dürüstlük Kuralı.....	30
5. İyiniyet Kuralı	31
6. İddia Eden İspat Eder İlkesi	31
7. Tarafların Denklığı İlkesi.....	31
8. Suç ve Cezaların Yasallığı İlkesi.....	31
9. Resmî Belgelerin İspatının Gerekmemesi	32
10. Kanunların Geriye Yürümezliği İlkesi.....	32
11. Vergide Kanunilik İlkesi	32
II. HUKUKUN YAPTIRIMLARI.....	33
A. Ceza	33
B. Cebri İcra.....	34
C. Tazminat	34
D. Geçersizlik.....	34
1. Yokluk.....	34

2. Butlan	35
a. Mutlak Butlan	35
b. Nispi Butlan	35
E. İptal	36
F. Müsadere	36
III. SAĞLIK HUKUKU KAVRAMI.....	37
A. Sağlık Hukuku Kavramı	37
B. Sağlık Hukuku'nun Konusu ve Önemi.....	37
C. Sağlık Hukukuna İlişkin Kavramlar	38
IV. SAĞLIK HUKUKUNUN ULUSAL VE GENEL KAYNAKLARI	41
A. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	41
B. Türk Medeni Kanunu.....	42
C. Türk Borçlar Kanunu.....	43
1. Sözleşme	43
2. Haksız Fiilden Doğan Borçlar	45
3. Kusursuz Sorumluluk	46
4. Zarar ve İlliyet Bağı	47
5. Borçların İfası	47
6. Borçların Sona Ermesi.....	48
7. Borçlarda Özel Durumlar	48
8. Vekâlet Sözleşmesi	49
D. Türk Ceza Kanunu.....	49
1. Kast ve Taksir	50
2. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran/ Azaltan Nedenler	50
3. Meşru Müdafaa	50
E. Hukuk Muhakemesi Kanunu	51
1. Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler	51
2. Hâkimin Yasaklılığı Sebepleri	53
3. Hâkimin Reddedilme Sebepleri	53

4. Hâkimin Hukuki Sorumluluğu.....	54
5. Süreler.....	54
6. Yargılama Usulü	55
7. Davayla İlgili Temel Kavramlar	55
8. Hüküm ve Davaya Son Veren Taraf İşlemleri	57
9. Basit Yargılama Usulü.....	57
10. Kanun Yolları	57
11. Çekişmesiz Yargı.....	58
F. İdarî Yargılama Usulü Kanunu.....	59
G. Ceza Muhakemesi Kanunu	60
1. Karar.....	60
2. Tanık.....	60
3. Bilirkişi.....	61
4. Muayene	62
5. Otopsi.....	64
H. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.....	65
1. İşverenin Yükümlülükleri.....	66
a. Genel Yükümlülükleri	66
b. Risk Yükümlülüğü	67
d. Risk Değerlendirmesi.....	68
e. Acil Durum Yükümlülüğü.....	68
c. İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülüğü.....	69
f. İş Kazası ve Meslek Hastalıklarını Bildirim Yükümlülüğü	70
g. Sağlık Gözetimi Yükümlülüğü	70
h. Çalışanların Bilgilendirilmesi Yükümlülüğü.....	71
ı. Çalışanların Eğitimi Yükümlülüğü	71
j. Katılımcılığın Sağlanması Yükümlülüğü	72
k. İşin Durdurulması Yükümlülüğü	72
2. Çalışanların Hak ve Yükümlülükleri	73

a. Çalışanların Hakları	73
b. Çalışanların Yükümlülükleri.....	73
1) Genel Yükümlülükleri	73
2) Bağımlılık Yapan Maddeleri Kullanma Yasağı.....	74
3) İşyeri Hekim ve Uzmanlarının Yükümlülüğü.....	75
I. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	75
1. Genel Olarak	75
2. Ceza İnfazının Ertelenmesi.....	76
J. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.....	79
V. SAĞLIK HUKUKUNUN ULUSAL VE ÖZEL KAYNAKLARI	81
A. Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun.....	81
B. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	84
C. Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu.....	86
D. Hususi Hastaneler Kanunu	89
E. Türk Tabipler Birliği Kanunu	90
F. Hemşirelik Kanunu	92
1. Hemşirelik Hizmetlerinin Kapsamı.....	92
2. Hemşirenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	93
3. Uzman Hemşirenin Görevleri	94
4. Başhemşirenin Görevleri	95
5. Sorumlu Hemşirenin Görevleri.....	96
G. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Kanunu	97
H. Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun	99
İ. Nüfus Planlaması Hakkında Kanun.....	101
J. Kan ve Kan Ürünleri Kanunu	102
K. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri.....	103
L. Tüzükler.....	105
M. Yönetmelikler	105

1. Genel Olarak Yönetmelik	105
2. Tele-Tıp Yönetmeliği	106
VI. SAĞLIK HUKUKUNUN ULUSLARARASI KAYNAKLARI	109
A. Magna Carta	109
B. İngiliz Yurttaşlık Hakları Bildirgesi	110
C. Virginia İnsan Hakları Bildirgesi	110
D. İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi.....	111
E. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi	111
F. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	112
G. Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin Sözleşme	114
H. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi (Şartı)	115
I. Avrupa Sosyal Şartı	117
J. Vatandaşlarla Vatandaş Olmayan Kimselere Sosyal Güvenlik Konusunda Eşit İşlem Yapılması Hakkında Sözleşme	117
K. Birleşmiş Milletler Kişisel ve Sosyal Haklar Sözleşmesi.....	118
L. Anne Hakları Bildirgesi.....	119
M. Yenidoğan Hakları Bildirgesi	121
N. Hasta Haklarıyla İlgili Bildirgeler	123
1. Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi	124
2. Avrupa Hasta Hakları Bildirgesi	124
3. Bali Hasta Hakları Bildirgesi.....	129
VII. TIBBÎ MÜDAHALE VE TÜRLERİ	131
A. Tıbbî Müdahale Kavramı.....	131
B. Tıbbî Müdahale Türleri	131
1. Geleneksel ve Yeni Tıbbi Müdahale	131
a. Geleneksel Tıbbi Müdahale	131
b. Yeni Tıbbi Müdahale.....	132
2. İcra Ediliş Biçimine Göre Tıbbi Müdahale.....	132
a. Bedensel Bütünlüğü Etkileyen Müdahale.....	132

b. Bedensel Bütünlüğü Etkilemeyen Müdahale.....	132
3. İcra Ediliş Yerine Göre Tıbbî Müdahale.....	133
a. Bürolarda Yapılan Tıbbî Müdahale.....	133
b. Hastanelerde Yapılan Tıbbî Müdahale.....	133
VIII. TIBBÎ VE HUKUKÎ BAKIMDAN ÖZELLİK GÖSTEREN MÜDAHALELER.....	135
A. Organ Nakli.....	135
B. Cinselliğe İlişkin Müdahaleler.....	137
1. Kısırlaştırma.....	137
2. Kastrasyon (Hadımlaştırma).....	139
a. Cerrahi Yöntem.....	139
b. Kimyasal Yöntem.....	139
3. Gebeliği Sonlandırma (Kürtaj).....	140
4. Cinsiyet Değiştirme.....	143
C. Estetik Amaçlı Müdahaleler.....	144
D. Kök Hücre Çalışmaları.....	146
E. Yapay Döllendirme.....	147
F. Klonlama.....	150
IX. HEKİMİN TIBBÎ MÜDAHALEDEN DOĞAN SORUMLULUKLARI.....	151
A. Medenî Hukuk Sorumluluğu.....	151
1. Sözleşmeden Doğan Sorumluluk.....	151
a. Sözleşme Kavramı.....	151
c. Sözleşmenin Hükümleri.....	152
d. Sözleşmenin Sona Ermesi.....	153
2. Haksız Fiilden Doğan Sorumluluk.....	153
a. Zararın ve Kusurun İspatı.....	153
b. Tazminat.....	153
1) Manevi Tazminat.....	154
2) Maddî Tazminat.....	154
c. Özel Durumlar.....	155

d. Hukuka Aykırılığı Kaldıran Haller	155
e. Kusursuz Sorumluluk	156
f. Zamanaşımı	156
3. Vekâletsiz İşgörmeden Doğan Sorumluluk.....	156
a. İşgörenin Hak ve Borçları.....	157
b. İş Sahibinin Hak ve Borçları	158
B. Ceza Hukuku Sorumluluğu	159
C. İdare Hukuku Sorumluluğu	159
D. Tıbbi Etik Sorumluluğu.....	160
E. Hukuki Sorumluluğun Unsurları.....	161
1. Hukuka Aykırılık.....	162
2. Kusur	163
3. Zarar	163
4. İlliyet Bağı.....	164
X. HASTANIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	165
A. Hasta Hakları.....	165
1. Sağlık Hizmetinden Faydalanma Hakkı	165
2. Bilgi İsteme Hakkı	165
3. Sağlık Kuruluşunu Seçme ve Değiştirme Hakkı	166
4. Personeli Tanıma, Seçme ve Değiştirme Hakkı	166
5. Öncelik Sırasının Belirlenmesini İsteme Hakkı	166
6. Tıbbi Uygun Teşhis, Tedavi ve Bakım Hakkı	167
7. Tıbbi Gereklilik Dışında Müdahale Yasağı Hakkı.....	167
8. Tıbbi Özen Gösterilmesini İsteme Hakkı	167
9. Sağlık Durumu ile İlgili Bilgi Alma Hakkı	167
10. Kayıtları İnceleme Hakkı.....	168
11. Kayıtların Düzeltilmesini İsteme Hakkı.....	168
12. Bilgi Verilmesi Caiz Olmayan Haller	168
13. Bilgi Verilmesini Yasaklama Hakkı	169

14. Mahremiyete Saygı Gösterilmesini İsteme Hakkı	169
15. Rızasız Tıbbi Ameliyeye Tabi Tutulmama Hakkı	170
16. Bilgilerin Gizli Tutulmasını İsteme Hakkı.....	170
17. Tedaviyi Reddetme ve Durdurma Hakkı	170
18. Güvenliğin Sağlanması Hakkı	171
19. Dini Hizmetlerden Faydalanma Hakkı.....	171
20. İnsanî Değerlere Saygı Gösterilmesi ve Ziyaret Hakkı.....	171
21. Refakatçi Bulundurma Hakkı	172
22. Müracaat, Şikayet ve Dava Hakkı	172
B. Hasta Yükümlülükleri	172
1. İş Birliği Yükümlülüğü	172
2. Hekim Tavsiyelerine Uyma Yükümlülüğü	173
3. Katlanma Yükümlülüğü.....	173
4. Bildirme Yükümlülüğü	174
5. Ücret Ödeme Yükümlülüğü	174
6. Diğer Yükümlülükler	175
C. Sağlık Hizmeti İlkeleri	178
D. Hastayı Bilgilendirme Usulü	179
E. Tıbbi Müdahalede Hastanın Rızası	180
XI. HEKİMİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	183
A. Hekim Hakları.....	183
1. Baskı Altında Olmadan Mesleğini Uygulama Hakkı	183
2. Mesleğine Ait Etik İlkelere Bağlı Olma Hakkı	184
3. Çağdaş Tıbbın İmkânlarını Uygulama Hakkı.....	184
4. Değerleriyle Çelişen Durumlardan Kaçınma Hakkı	184
5. Sağlığını Koruma Hakkı	184
6. Yeterli Bir Gelir Düzeyi Talep Etme Hakkı	184
7. Hastayı Reddetme Hakkı.....	185
8. Yönetmeliklere Katılma Hakkı	185

9. Danışma Hakkı.....	185
10. Güvenli Ortamda Çalışma Hakkı.....	186
11. İyileşme Garantisi Vermeme Hakkı	186
12. Yeterli Zaman Ayırma Hakkı	186
13. Tanıklıktan Çekilme Hakkı	186
14. Tedavi Yöntemini Seçme Hakkı	187
B. Hekimin Yükümlülükleri.....	187
1. Özen Yükümlülüğü	187
2. Kişisel Edim Yükümlülüğü.....	188
3. Öykü Alma Yükümlülüğü	189
4. Muayene Yükümlülüğü	189
5. Teşhis Yükümlülüğü	190
6. Tedavi Yükümlülüğü.....	190
7. Reçete Yazma Yükümlülüğü.....	190
8. Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü	191
9. Tıbbi Teknik Kullanma Yükümlülüğü	192
10. Tedavi Kesme Yükümlülüğü	192
11. Kayıt Tutma Yükümlülüğü	193
12. Sır Saklama Yükümlülüğü	193
13. Hekimin İhbar Yükümlülüğü.....	194
14. Bilirkişilik Yapma Yükümlülüğü	195
15. Ölüm ile İlgili Yükümlülükler	195
16. Mesleki Bilgisini Geliştirme Yükümlülüğü	198
17. Kimlik Tespiti Yapma Yükümlülüğü	198
18. Ticarî Amaç Gütmeme ve Reklam Yasağına Uyuma Yükümlülüğü	199
XII. HEKİMİN CEZÂİ SORUMLULUĞU.....	201
A. Genel Olarak	201
B. Kasıtlı Eylemlerden Doğan Cezai Sorumluluk	202
1. Kast Kavramı	202

a. Kast (Doğrudan Kast – Genel Kast)	203
b. Olası Kast (Gayri Muayyen Kast)	204
2. Hekimlerce İşlenebilecek Suçlar	204
a. Kişilere Karşı Suçlar	204
b. Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	205
1) Kasten Yaralama	205
2) Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama	205
c. İnsan Üzerinde Deney	207
d. Organ veya Doku Ticareti	210
e. Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümünün İhlâli	211
f. Çocuk Düşürtme ve Düşürme	212
1) Çocuk Düşürtme	212
2) Çocuk Düşürme	213
g. Kısırlaştırma	214
h. Kastrasyon	214
i. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	215
j. Kişisel Verileri Başkasına Vermek	216
k. İlaç Yapma ve Satma	216
l. Gerçeğe Aykırı Bilirkişilik veya Tercümanlık	217
m. İşlenmekte Olan Suçu Bildirmemek	218
n. Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi	218
o. Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi	218
ö. Genital Muayene	218
C. Taksirli Eylemlerden Doğan Cezai Sorumluluk	219
1. Taksir Kavramı	219
2. Taksirli Fiillerle İlgili İlkeler	220
3. Taksirin Unsurları	220
a. Taksirle İşlenebilen Bir Suçun Bulunması	221
b. Dikkat ve Özen Yükümünün Yerine Getirilmemesi	222

c. Hareketin Bilerek ve İstenererek Yapılması	223
d. Sonucun İstenmemesi, Yani İradî Olmaması	223
e. Sonucun Öngörülebilir Olması.....	224
f. Hareket ile Sonuç Arasında Nedensellik Bağı	224
4. Kusur (İsnat) Yeteneği	225
5. Hekimin Taksirli Eyleminden Doğan Sorumluluğu	226
a. Taksirle Öldürme	226
b. Taksirle Yaralama	227
6. Hekimlerin Disiplin Suçları ve Cezaları	227
XIII. SAĞLIK HUKUKU UYUŞMAZLIKLARINDA ÇÖZÜM YOLLARI.....	231
A. Genel Sulh Yolu.....	231
B. Tahkim Yolu	237
C. Uzlaştırma Yolu.....	240
D. Arabuluculuk Yolu.....	242
E. Yargı Yolu	244
1. Adli Yargı	245
a. İlk Derece Mahkemeleri	245
b. Yargıtay.....	246
2. İdari Yargı	247
a. İlk Derece Mahkemesi	247
b. Bölge İdare Mahkemesi.....	248
c. Danıştay.....	248
3. Askeri Yargı.....	249
4. Uyuşmazlık Mahkemesi	250
5. Anayasal Yargı (Anayasa Mahkemesi).....	251
6. Yargı Bağımsızlığı ve Teminatı	252
XIV. SAĞLIK BAKANLIĞI VE KURUMLARININ SORUMLULUĞU.....	255
A. Özel Hastanenin Sorumluluğu	255
B. Kamu Hastanesinin Sorumluluğu.....	256

C. Sağlık Bakanlığının Sorumluluğu	257
1. Genel Olarak	257
2. Kamu Hastaneleri Kurumu ve Birlikleri	258
3. Anayasal Sorumlulukları	259
D. Sağlık Kurumlarının Hasta Hakları Sorumluluğu	260
1. Hasta Hakları Birim ve Kurullarının Oluşturulması	260
2. Kurulun Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları	261
3. Hasta Haklarının İhlali Halinde Sağlık Kurumlarının Sorumluluğu	262
4. Personelin Sorumluluğu	263
5. Kamu Personeli Hakkındaki Müeyyideler	263
6. Kurum ve Kuruluş Yetkililerinin Sorumluluğu	264
E. Sağlık Kurumlarında Sözleşmeli Yöneticilik	264
1. Sözleşmeli Personel Kavramı	264
2. Sözleşmeli Yönetici İhtiyacı	266
3. Sözleşmeli Yönetici Sistemi	267
4. Sözleşme Hükümleri	267
KAYNAKÇA	271